

Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Laki pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 12.4.2013/266 (SopS 54/2014)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Bergenissä 12 päivänä kesäkuuta 2012 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tällä lailla kumotaan Pohjoismaisesta sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettu laki (186/2004).

3 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetus pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 3.4.2014/289 (SopS 55/2014)

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain (266/2013) 3 §:n nojalla:

1 §

Bergenissä 12 päivänä kesäkuuta 2012 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehty pohjoismainen sosiaaliturvasopimus tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2014 niin kuin siitä on sovittu. Eduskunta on hyväksynyt sopimuksen 26 päivänä helmikuuta 2013 ja tasavallan presidentti 12 päivänä huhtikuuta 2013. Hyväksymisestä on ilmoitettu Tanskan ulkoministeriölle 27 päivänä toukokuuta 2013.

2 §

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettu laki (266/2013) tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2014.

3 §

Sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2014.

Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin hallitukset,

jotka ovat soveltaneet Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen (ETA-sopimus) voimaantulosta lähtien eurooppalaisia määräyksiä yhteisön alueella liikkuvia työntekijöitä, itsenäisiä ammatinharjoittajia ja heidän perheenjäseniään koskevien sosiaaliturvamääräysten yhteensovittamisesta myös Pohjoismaiden välillä liikkuviin henkilöihin,

jotka ovat tehneet eurooppalaista sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevaa asetusta täydentämään viimeksi 18 päivänä elokuuta 2003 pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen, jolla Pohjoismaat ovat sitoutuneet soveltamaan Pohjolassa laajalti asetuksen määräyksiä myös tiettyihin henkilöryhmiin, joihin asetus ei ole suoraan sovellettavissa, nimittäin henkilöihin, jotka eivät ole ETA-maan kansalaisia tai jotka eivät ole tai eivät ole olleet työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia asetuksen mukaisessa merkityksessä,

jotka haluavat tehdä sosiaaliturvasopimuksen, joka perustuu asetuksen (EY) [N:o 883/2004](#) periaatteille ja on sen perusajatuksen mukainen,

jotka haluavat mukauttaa pohjoismaisen sopimuksen asetuksen (EY) [N:o 883/2004](#), joka on laajennettu koskemaan myös henkilöitä, jotka eivät ole tai eivät ole olleet työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia, tämän asetuksen täytäntöönpanomääräyksiä koskevan asetuksen (EY) [N:o 987/2009](#) ja Pohjoismaiden sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön kehityksen mukaiseksi,

jotka ottavat huomioon, että Tanskan, Färsaarten ja Grönlannin välillä vallitsee valtiosyhteys ja että Färsaaret ja Grönlanti eivät ole Euroopan unionin jäseniä eivätkä kuulu Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen piiriin, ja

ovat päättäneet tehdä uuden pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen. Tämä sopimus täydentää EU:n asetuksia ja antaa suhteessa asetuksiin joissakin tapauksissa lisää oikeuksia Pohjoismaiden välillä liikkuville henkilöille. Sopimus on seuraavansisältöinen:

I osasto

Yleiset määräykset

1 artikla

Määritelmät

1. Tässä sopimuksessa tarkoitetaan ilmaisulla

1) "Pohjoismaa" kutakin sopimusmaata sekä Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoalueita, joilla on oma toimivaltansa alueilla, joita sopimus koskee, sekä Ahvenanmaata, sikäli kuin nämä alueet ovat antaneet suostumuksensa siihen, että sopimus koskee niitä,

2) "asetus" asetusta (EY) [N:o 883/2004](#) sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta sensisältöisenä kuin se kussakin tilanteessa on voimassa Pohjoismaiden välillä ja ottaen huomioon ne mukautukset, jotka kulloinkin johtuvat 2 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen (ETA-sopimus) liitteestä VI,

3) "täytäntöönpanoasetus" asetusta (EY) [N:o 987/2009](#) asetuksen (EY) [N:o 883/2004](#) täytäntöönpanomääräyksistä sensisältöisenä kuin se kussakin tilanteessa on voimassa Pohjoismaiden välillä ja ottaen huomioon ne mukautukset, jotka kulloinkin johtuvat 2 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen (ETA-sopimus) liitteestä VI,

4) "peruseläke" asumiseen perustuvaa eläkettä ja eläkkeen lisäosaa, jota maksetaan sille, joka ei saa työeläkettä tai jonka työeläkkeen määrä on pieni; vrt. tämän sopimuksen hallinnollisen sopimuksen liite 1, jossa esitetään, mitkä etuudet katsotaan peruseläkkeeksi eri Pohjoismaissa.

2. Muilla tässä sopimuksessa esiintyvillä ilmaisuilla on se merkitys, joka niillä on asetuksessa, täytäntöönpanoasetuksessa tai Pohjoismaiden kansallisessa lainsäädännössä.

2 artikla

Asiallinen soveltamisala

Tätä sopimusta sovelletaan kaikkeen asetuksen asialliseen soveltamisalaan kuuluvaan lainsäädäntöön.

3 artikla

Henkilöllinen soveltamisala

1. Tämä sopimus koskee henkilöitä, jotka kuuluvat asetuksen henkilölliseen soveltamisalaan ja jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet jonkun Pohjoismaan lainsäädännön piiriin.

2. Tämä sopimus koskee lisäksi seuraavia henkilöitä, jotka eivät kuulu asetuksen henkilölliseen soveltamisalaan:

a) henkilöitä, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet jonkun Pohjoismaan lainsäädännön piiriin,

b) perheenjäseniä tai edunsaajia, jotka johtavat oikeutensa a kohdassa mainituista henkilöistä.

3. Tanskan osalta 1 ja 2 kohdan määräykset koskevat vain Pohjoismaan kansalaisia, kun on kyse

a) asetuksen 8 luvun mukaisten perheetuoksia koskevien määräysten soveltamisesta,

b) toiseen jäsenvaltioon siirtyviä työttömiä henkilöitä koskevan asetuksen 64 artiklan soveltamisesta,

c) peruseläkettä koskevien määräysten soveltamisesta.

4 artikla

Asetuksen laajennettu soveltamisala

Jollei tässä sopimuksessa toisin mainita, ulotetaan asetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen soveltaminen koskemaan kaikkia niitä henkilöitä, joihin sovelletaan tätä sopimusta ja jotka asuvat jossakin Pohjoismaassa.

II osasto

Sovellettavaa lainsäädäntöä koskevat määräykset

5 artikla

Asuminen

Henkilön asuminen Pohjoismaassa perustuu maan kansalliseen lainsäädäntöön. Jos on epäselvyyttä siitä, mitä lainsäädäntöä tulee soveltaa johonkin henkilöön, tämän katsotaan asuvan siinä Pohjoismaassa, jossa hän on väestökirjanpidon mukaan kirjoilla, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

6 artikla

Työ mannerjalustalla

Asetuksen II osaston määräyksiä sovellettaessa katsotaan myös työ luonnonvarojen tutkimiseksi ja hyödyntämiseksi jonkun maan mannerjalustalla kyseisessä maassa tehdyksi työksi.

III osasto

Oikeutta etuuksiin koskevat erityismääräykset

1 luku

Sairaus

7 artikla

Korvaus kotimatkasta aiheutuvista kustannuksista

1. Oleskelumaa korvaa Pohjoismaassa asuvalle henkilölle, jolla on oikeus hoitoetuuksiin asuinmaastaan ja joka oleskellessaan tilapäisesti toisessa Pohjoismaassa saa sairaanhoitoa, kotimatkasta asuinmaahan aiheutuneet lisäkustannukset, jos hän joutuu sairautensa vuoksi käyttämään kalliimpaa matkustustapaa kuin hän muutoin olisi käyttänyt.

2. Ensimmäisen kohdan määräystä ei sovelleta henkilöihin, jotka saavat luvan matkustaa toiseen Pohjoismaahan saamaan tarpeellista hoitoa.

2 luku

Työkyvyttömyyden, vanhuuden ja kuoleman johdosta myönnettävät etuudet

8 artikla

Peruseläke asuttaessa ETA-maassa

Henkilöllä on niin kauan kuin hän asuu jossakin ETA-maassa asetuksen mukaisilla edellytyksillä tai edellytyksillä, jotka ovat seurausta tästä sopimuksesta, oikeus siihen peruseläkkeeseen, johon hän on ansainnut oikeuden jossakin Pohjoismaassa.

9 artikla

Asetuksen 54 artiklan 2 kohdan b) (i) alakohdan mukainen sopimus

Jos edellytykset eläkkeen laskemiseksi myös sellaisten vakuutus- tai asumiskausien perusteella, jotka oletettavasti olisi täytetty, jollei eläketapahtumaa olisi sattunut, ovat olemassa useammassa kuin yhdessä Pohjoismaassa, otetaan vain osa tulevista kausista huomioon kunakin maan eläkettä laskettaessa. Tämä osa määräytyy eläkettä laskettaessa käytettävien tosiasiallisten vakuutus- tai asumiskausien perusteella, siinä suhteessa kuin asianomaisen maan tosiasiallinen kausi on kaikkien maiden yhteenlaskettuun tosiasialliseen kauteen.

3 luku

Työttömyyspäiväraha

10 artikla

Poikkeus täytettäviä kausia koskevasta vaatimuksesta

Asetuksen 61 artiklan 2 kohdan vakuutuskausia, työskentelykausia tai itsenäisenä ammatinharjoittajana työskenneltyjä kausia koskevaa vaatimusta ei sovelleta henkilöihin, jotka siinä Pohjoismaassa, josta etuuksia haetaan, ovat joko työskennelleet siinä laajuudessa, että he ovat kuuluneet sen maan työttömyyspäivärahaa koskevan lainsäädännön piiriin tai ovat saaneet kyseisiä etuuksia siitä maasta. Edellytyksenä on kuitenkin, että työskentely on tapahtunut tai työttömyyspäivärahaa on saatu viiden vuoden aikana ennen ilmoittautumista työnhakijaksi virallisessa työnvälityksessä ja, tapauksesta riippuen, hakemuksen jättämistä liittymisestä asianomaisen työttömyyskassan jäseneksi.

4 luku

Perhe-etuudet

11 artikla

Lisää maksettavan määrän ja ylimenevän määrän laskeminen

1. Vanhemmuudesta johtuvan ansionmenetyksen korvaamiseksi maksettavia etuuksia ei oteta huomioon sovellettaessa asetuksen 68 artiklan 2 kohtaa, kun on kyse etuuden pidättämisestä tai lisämäärän laskemisesta.

2. Viranomainen tai laitos, jolla on asetuksen 68 artiklan 2 kohdan mukaisesti pidätettävänä etuus ja maksettavana lisämäärä, laskee perhe-etuuksien yhteismäärän kunkin kyseessä olevan lapsen osalta sekä pidättää perhe- etuudet toisessa valtiossa säädettyyn määrään saakka ja maksaa lisämäärän.

5 luku

Kuntoutus

12 artikla

Yhteistyö

1. Rajat ylittävissä tilanteissa toimivaltaisen valtion ja asuinvaltion asianomaisten laitosten tulee yhteistyössä tarjota henkilöille tukea ja aktiivisia toimia tarkoituksena myötävaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa saada työtä ja palata työhön. Asuinvaltion laitoksen tulee toimivaltaisen valtion laitoksen kanssa neuvoteltuaan tarjota toimenpiteitä, jotka ovat mahdollisia tämän maan lainsäädännön puitteissa.

2. Jos jokin toimenpide saattaisi merkitä muutosta vakuutuksen piiriin kuulumisessa, laitosten tulee mahdollisuuksien mukaan ratkaista tilanne kyseisen henkilön eduksi.

IV osasto

Muut määräykset

13 artikla

Hallinnollinen sopimus

Toimivaltaiset viranomaiset tai toimivaltaisen viranomaisen nimeämä laitos tekevät hallinnollisen sopimuksen, joka sisältää vaadittavat määräykset sopimuksen yhdenmukaisen pohjoismaisen soveltamisen turvaamiseksi.

14 artikla

Hallinnollinen yhteistyö ja yhteyselin

1. Viranomaiset ja laitokset antavat toisilleen tarpeellista apua tämän sopimuksen toimeenpääntemiseksi.
2. Rajat ylittävissä tilanteissa kyseisten maiden asianomaisten viranomaisten ja laitosten tulee yhteistyössä parantaa hallinnollisia menettelyjä, auttaa toisiaan sekä konkreettisissa tapauksissa tehdä yhteistyötä, erityisesti lainvalintaa koskevissa kysymyksissä, jotta tilanne voitaisiin ratkaista niin pitkälle kuin mahdollista kyseisen henkilön eduksi.
3. Jokaisessa Pohjoismaassa on erityinen toimivaltaisen viranomaisen nimeämä yhteyselin.

15 artikla

Luopuminen kustannusten korvaamisesta

1. Jollei kahden tai useamman Pohjoismaan välillä toisin sovita, maat luopuvat asetuksen 35, 41 ja 65 artiklan perusteella kaikesta kustannusten korvaamisesta maiden välillä siltä osin kuin se koskee sairauden ja äitiyden sekä työtapaturmien ja ammattitautien johdosta myönnettävistä luontoisetuksista, työttömiltä työttömille myönnettävistä etuuksista sekä hallinnollisista ja lääkärintarkastuksista aiheutuvia kuluja.
2. Kustannusten korvaamisesta luopuminen tarkoittaa myös luopumista 12 artiklan 1 kohdassa mainituista kuntoutustoimenpiteiden kuluista.
3. Kustannusten korvaamisesta luopuminen ei koske luontoisetuksia henkilöille, jotka asetuksen 20 artiklan 1 kohdan, 28 artiklan 1 kohdan ja 36 artiklan 1 kohdan perusteella saavat toimivaltaiselta laitokselta luvan matkustaa toiseen Pohjoismaahan saamaan tilansa kannalta aiheellista hoitoa.

16 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan edellyttäen, että ETA-sopimuksen liite VI on mukautettu vastaamaan asetusta (EY) [N:o 883/2004](#).
2. Tämä sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kolmannen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin kaikki hallitukset ovat ilmoittaneet Tanskan hallitukselle, että ne ovat täyttäneet kaikki sopimuksen voimaantuloon tarvittavat ehdot.
3. Sopimus tulee voimaan Färsaarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan osalta 30 päivän kuluttua siitä kun Tanskan ja vastaavasti Suomen hallitus ovat ilmoittaneet Tanskan ulkoasiainministeriölle, että Färsaarten ja Grönlannin maakuntahallitukset ja vastaavasti Ahvenanmaan maakuntapäivät ovat ilmoittaneet, että sopimus koskee Färsaaria, Grönlantia tai Ahvenanmaata.
4. Färsaarten ja Grönlannin maakuntahallitusten tulee sopimukseen liittyessään ottaa kantaa siihen, koskevatko 3 artiklan 3 kohdan henkilöllinen soveltamisala sekä Tanskaan sovellettavat peruseläkettä koskevat asetuksen poikkeukset myös niitä.
5. Tanskan ulkoasiainministeriö ilmoittaa muille sopimuspuolille ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristölle edellä mainittujen ilmoitusten vastaanottamisesta ja sopimuksen voimaantuloajankohdasta.

17 artikla

Sopimuksen irtisanominen

1. Sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen kirjallisella ilmoituksella Tanskan ulkoasiainministeriölle, joka tiedottaa ilmoituksen vastaanottamisesta ja sen sisällöstä muille sopimuspuolille.
2. Irtisanominen koskee vain asianomaista sopimuspuolta ja tulee voimaan sen kalenterivuoden alusta, joka seuraa vähintään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun Tanskan ulkoasiainministeriö on vastaanottanut ilmoituksen irtisanomisesta.
3. Jos sopimus irtisanotaan, sopimuksen perusteella saavutetut oikeudet jäävät voimaan.

18 artikla

Siirtymämääräykset

1. Tämän sopimuksen tullessa voimaan lakkaa 18 päivänä elokuuta 2003 tehty sosiaaliturvasopimus olemasta voimassa. Tämä sopimus ei aiheuta vähennyksiä niiden sopimuksen piiriin kuuluvien etuuksien määrään, joita maksetaan sen tullessa voimaan. Färsaarten ja Grönlannin osalta 18 päivänä elokuuta 2003 tehty sosiaaliturvasopimus on edelleen voimassa siihen saakka, kunnes tämä sopimus tulee voimaan, kuitenkin enintään yhden vuoden sopimuksen voimaantulosta 16 artiklan mukaan.
2. Jos henkilö on ansainnut oikeuden peruseläkkeeseen jostakin Pohjoismaasta maassa asuminen perusteella ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1994, jolloin hän on samanaikaisesti ansainnut oikeuden työeläkkeeseen toisesta Pohjoismaasta, lasketaan peruseläke tältä ajalta vain viimeksi mainitusta maasta. Jos joku on tällöin samanaikaisesti ansainnut työeläkettä useammasta Pohjoismaasta, joista yksi on ollut myös henkilön asuinmaa, lasketaan peruseläke vain viimeksi mainitusta maasta.
3. Tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen tehdyt etuuksia koskevat hakemukset ratkaistaan tämän sopimuksen perusteella myös silloin, kun ne koskevat etuuksia ajalta ennen sen voimaantuloa.

19 artikla

Allekirjoittaminen

Sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Tanskan ulkoasiainministeriöön, joka toimittaa muille sopimuspuolille oikeaksi todistetut jäljennökset siitä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet ovat siihen valtuutettuina allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Bergenissä 12 päivänä kesäkuuta 2012 yhtenä kappaleena tanskan, suomen, islannin, norjan ja ruotsin kielellä, jotka kaikki tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.